

IZAZOVI RAČUNOVODSTVA U SAVREMENOM DIGITALNOM OKRUŽENJU

UVOD

Suštinu digitalne ekonomije čine znanje, internet i tehnologije koji pomažu upravljanju i razvoju poslovanja: privednih subjekata, državne uprave i građana. Digitalna ekonomija je jedan od najznačajnijih faktora ekonomskog rasta u svetu. Trenutno raste pet do sedam puta brže od ostalih ekonomskih sektora (24, 35). Vođenje bilo kakvog poslovanja, od startapa (*start-up*) do velikih korporacija, zahteva dostupnost vrhunskih digitalnih usluga i infrastrukture.

Primena informaciono-komunikacionih tehnologija (*Information and Communication Technology – ICT*) u globalnom svetskom okruženju je u stalnom porastu. Pojam digitalna ekonomija je širi od pojmova e-trgovina i e-poslovanje, jer obuhvata komunikacije i pružanje usluga korišćenjem digitalne tehnologije u svim sektorima, uključujući transport, finansijske usluge, proizvodnju, obrazovanje, zdravstvo i druge javne usluge, poljoprivredu, maloprodaju, medije, zabave, *online* turizam i drugo (24, 30). Digitalizaciju računovodstva pokreću *ICT* i tržišne inovacije (od pametnih telefona do interneta velike brzine, primenom digitalnih aplikacija i istraživanjima budućih tehnologija koje tek nastaju). Razvoj *ICT*-a utiče na dinamičke promene u privredi, kao i na transformaciju računovodstvene prakse (27, 127).

Digitalna evolucija utiče na sva područja ljudske aktivnosti. U praksi se koriste koncepti kao što su digitalni proračuni, računovodstvo, revizija, analiza, digitalni novac, trgovina, kao i digitalno društvo, digitalna država, digitalna civilizacija, digitalni ratovi itd. (20, 4). Pod uticajem različitih *ICT* mnoge institucije ulažu napore u razvoj digitalnih kompetencija, sa ciljem kvalitetnog i inovativnog odgovora na potrebe globalne konkurentnosti (25, 137). Elektronska dokumentacija smanjuje troškove poslovanja privrednih subjekata i njihov uticaj

REZIME

Ključne reči: digitalno računovodstvo, smart finansijsko izveštavanje, MSFI taksonomija.

Profesije u kontekstu digitalizacije i smart finansijskog izveštavanja. Ističe se značaj digitalne transformacije računovodstvenih i revizorskih timova u pravcu korišćenja digitalnih tehnologija i profesionalnih veština za sastavljanje i obelodanjivanje smart finansijskih izveštaja privrednih subjekata. U tom kontekstu u radu se navode veštine i znanja koje treba da unaprede profesionalci u računovodstvu za nove sofisticirane računovodstvene informacione sisteme. U studiji se se izvodi zaključak, da će primena digitalnog računovodstva omogućiti unapređenje finansijskog izveštavanja privrednih subjekata na nacionalnom i globalnom nivou.

štampanja na životnu sredinu (23, 103). Digitalna ekonomija kao način privrednog poslovanja koristi ICT i internet uz upotrebu znanja i veština iz oblasti: ekonomije, informatike, telekomunikacija, računarstva i digitalne elektronike (26, 83).

Digitalno računovodstvo transformiše infrastrukturu finansijskog izveštavanja

Ovaj rad prati razvoj, upravljanje, usvajanje standarda i komponenti digitalnog računovodstva, i ukazuje na *smart* implikacije na finansijsko izveštavanje privrednih subjekata. Infrastruktura finansijskog izveštavanja se transformiše primenom digitalnog računovodstva. Jedan od elemenata digitalne računovodstvene infrastrukture na kojima se temelji međunarodno finansijsko izveštavanje je *IFRS Taxonomy* (MSFI taksonomija), koji predstavlja digitalni prikaz *International Financial Reporting Standards – IFRS* (Međunarodnih standard finansijskog izveštavanja – MSFI), koji koriste kompanije za izradu digitalnih finansijskih izveštaja. Glavna hipoteza u ovom radu odnosi se na pouzdanost primene digitalnog računovodstva za unapređenje *smart finansijskog izveštavanja*. *Savremeni trendovi u razvoju nauke i prakse u oblasti ICT, ekonomije i upravljanja mogu da obezbede promene, da omoguće da se računovodstveni informacioni sistemi (Accounting Information Systems – AIS) razvijaju za pružanje kvalitetnih finansijskih izveštaja sa ocenom poslovanja.*

DIGITALIZACIJA RAČUNOVODSTVA

Većina naučnika se slaže da će digitalno računovodstvo u budućnosti biti više od prikupljanja i obrade podataka. Napredak u veštačkoj inteligenciji (*artificial intelligence – AI*) već preporučuje različite vrste multifunkcionalnih, kognitivnih sposobnosti i sposobnosti donošenja odluka u složenim poslonim scenarijima. Zato digitalno računovodstvo treba posmatrati kao trajni proces koji može dovesti do potpunog autonomnog računovodstvenog sistema (*Fully Autonomous Accounting System – FAAS*) (15, II). Takav sasvim autonomni računovodstveni sistem –AIS bi uključivao veštačku inteligenciju (AI) za donošenje alternativnih poslovnih odluka na visokom nivou, kao nove oblasti u širem delovanju digitalnog računovodstva.

Najnovija digitalna dostignuća utiču na transformaciju sa tradicionalnog na *smart finansijsko izveštavanje* u savremenom globalnom ekonomskom okruženju. Ističu se načini na koje profesionalno računovodstvo uspostavlja dogovor sa digitalnim okruženjem i prednosti *smart* platformi u radu revizorskih društava u procesu revizije finansijskih izveštaja i drugih usluga srodnih reviziji. Većina profesionalaca u oblasti računovodstva i revizije vidi digitalne tehnologije kao način za poboljšanje usluga profesije u javnom interesu.

Budući poslovi u računovodstvu i reviziji odnose se na korišćenje sofisticiranih informacionih sistema i veštačke inteli-

gencije za analizu, izveštavanje i razvoj željenih rezultata: *Blockchain Accountant, Analytics Guru, Historical Accounting Analyst, Healthcare Accountant, Cloud Accounting specialist, Systems Integrator, Cybercrime Accountant, Fintech City planner accountant, Strategic Accounting Analyst, Fintech Accountant, Data Security Accountant* (14, 9). Mnogi učesnici u računovodstvu i reviziji ulažu u različite inovativne oblasti kako bi ostali relevantni u profesiji (14, 5).

Digitalno računovodstvo je našlo svoj put u svakodnevnom jeziku koji koriste računovodstveni praktičari, pri čemu su kompanije za reviziju *Big 4* uložile ogromne resurse u digitalizaciju računovodstvenih procesa kako bi na vreme stvorile prednost u poslovanju (15, 1).

Smart finansijsko izveštavanje je mreža i primena znanja iz preduzetništva, poslovne analize, konsaltinga, finansijskog treninga i računovodstva, u cilju rasta profitabilnosti privrednog subjekta.

Digitalizacija pokreće zainteresovanost privrednog subjekta za unapređenjem finansijskog izveštavanja prema internim i eksternim korisnicima i činjenje poslovanja efikasnijim, optimizacijom i automatizacijom finansijskih procesa, čime unapređuju produktivnost i/ili smanjuju troškove. Digitalna transformacija finansijskog izveštavanja neće zameniti nego proširiti proces kreiranja vrednosti finansijskog izveštavanja. Ona će proširivanjem vremenom stvoriti i nove prilike za privredne subjekte da kreiraju dodatne ili nove kupce, proizvode i tržišne vrednosti, kroz *smart* finansijsko izveštavanje. *Smart* finansijsko izveštavanje zahteva od profesionalaca u privrednom subjektu sledeće kompetencije: digitalne tehnologije (*cloud* računovodstvo, mobilne tehnologije, napredna analitika (*big data*) socijalne mreže, *Internet of Things*, robot i dronovi, poslovna inteligencija kao podrška finansijskom odlučivanju, *blockchain* i 3D štampa), kontinuiranu evaluaciju regulative (računovodstvene, poreske, korporativne, e-poslovanja).

Digitalna transformacija povećava vrednost finansijskog izveštavanja

U privrednom subjektu, *smart* finansijsko izveštavanje pored računovodstvenog izveštavanja pruža mogućnosti poslovnog savetovanja, pružajući holističko razumevanje poslovanja, čime se nadograđuje tradicionalno računovodstvo. Privredni subjekt koji implementira *smart* finansijsko izveštavanje dobija sledeće mogućnosti:

- redovno izveštavanje o stanju poslovanja sa relevantnim informacijama za donošenje alterantivnih poslovnih odluka,
- umreženost poslovne inteligencije (*Business Intelligence*), sa menadžment informacionim sistemom privrednog subjekta, donošenjem finansijskih odluka,
- unapređenje poslovanja u odnosu na konkurenciju iz grane poslovanja,

- pripreme i sastavljanje periodičnih i redovnih godišnjih finansijskih izveštaja,
- pripreme, obračun i predaju dokumentacije o poreskom poslovanju,
- procenu budućih poreskih obaveza,
- budžetiranje na različitim obračunskim periodima,
- *cash flow* menadžment, prognoziranje novčanih tokova,
- izveštavanje za poslovanje sa bankama,
- izveštavanje za poslovanje za državne organe,
- izveštavanje za poslovanje usaglašeno sa EU regulativom, i regulativom delatnosti privrednog subjekta,
- detaljno izveštavanje o troškovima,
- fleksibilnost i funkcionalnost u detaljnom izveštavanju za potrebe analize boniteta privrednog subjekta,
- *smart finansijsko izveštavanje, koje pruža rešenja a na probleme* (22, 1).

Revizorske firme su svoje poslovanje, načela poslovanja, etičke principe i profesionalnu regulativu unapredile *smart* platformama koje koriste u reviziji finansijskih izveštaja, kod pregleda finansijskih informacija, drugih angažovanja na osnovu kojih pružaju uveravanje i kod drugih usluga srodnih reviziji. *Smart* procesi u revizorskim firmama su povećali profesionalni sud, iskustvo, skepticizam, zahvaljujući novim digitalnim tehnologijama, naukom o podacima i bazama podataka i sofisticiranim analizama.

Nijedan razvoj poslednjih godina neće transformisati kompanije i druge privredne subjekte u značajnoj meri kao što će to učiniti digitalizacija. Digitalizacija utiče na mnoge sektore u privrednim subjektima, među kojima su finansije i računovodstvo, ali i na reviziju finansijskih izveštaja. *ICT* pomeraju računovodstvene aspekte proizvođača informacija (zaposlenih u računovodstvenoj i revizorskoj praksi), ka potrošačima informacija (investitorima, kreditorima, i drugim korisnicima poslovnih informacija). Korisnici računovodstvenih i revizorskih usluga imaju povećanu potrebu za relevantnim, pouzdanim i blagovremenim informacijama (17, 527), a digitalno računovodstvo obezbeđuje da se te potrebe i zadovolje. Digitalno okruženje je prosto nametnulo da se ovlada računarima i uvede korišćenje raznih programa, kao i usvoji virtuelni sveta bez papira, sa skeniranom ili elektronskom dokumentacijom. Digitalizacija je obuhvatila mnoge sfere, te tako i računovodstvenu profesiju (8, 529).

Prema istraživanju postojeće literature, digitalno računovodstvo treba posmatrati kao interdisciplinarno polje istraživanja. Iz tog razloga, naučnici i praktičari iz različitih disciplina treba da sarađuju na budućim scenarijima potpuno autonomnog računovodstva (15, IX). Program istraživanja iz oblasti digitalnog računovodstva sadrži pet perspektiva, i to su: organizacija, individualnost, regulativa, inovacije i etika.

ICT pomeraju računovodstvene aspekte proizvođača ka potrošačima

Trenutno stanje i projekti digitalizacije koji se spovode u računovodstvu navode se u studiji *Digitalization in Accounting*, objavljenoj u trećoj godini zaredom u izdanju KPMG, u saradnji sa LMU Munich (12, 1). Za ovu studiju su intervjuisani izvršni direktori i glavni računovođe iz Nemačke, Austrije i Švajcarske. Jedno od ključnih otkrića studije jeste da je glavni prioritet većine odeljenja za finansije još uvek trasiranje puta za digitalizaciju, i to harmonizacijom osnovnih sistema i standardizacijom radnih procesa. Glavni fokus u studiji iz 2019. godine je na digitalizaciji revizije finansijskih izveštaja. Ostali nalazi studije navode da skoro svaka kompanija planira da promeni svoj ERP (Enterprise Resource Planning) u naredne tri godine, da je kao rezultat digitalizacije računovodstvo danas efikasnije i transparentnije, međutim, do sada nije primećeno smanjenje troškova (13, 1).

U ovom radu se izdvaja istraživanje PWC u Nemačkoj iz 2019. godine, koje je obuhvatilo 100 velikih nemačkih kompanija, malih i srednjih privrednih subjekata (12, 2). Studija istražuje kako će se u budućnosti razvijati revizija digitalnih finansijskih izveštaja, gde se kompanije sada nalaze, šta planiraju da rade i sa kojim se preprekama suočavaju u oblasti digitalizacije (13, 2). Skoro trećina anketiranih privrednih subjekata (29%) u prvom kvartalu 2019. godine koristi *tehnologije* u odeljenjima finansija i računovodstva koje su označene kao *progresivne* ili *vrlo progresivne*, što je mnogo napredniji nivo nego onaj prema podacima iz studije iz 2017. godine, kada je samo 21% anketiranih dalo ovakve odgovore. Veštačku inteligenciju (*artificial intelligence*) prema PWC istraživanju u Nemačkoj ne koristi 56% anketiranih privrednih subjekata, što je isti broj kao i u studiji iz 2017. godine. Svaki peti privredni subjekt (19%) koristi *AI*, što je samo jedan procenat više nego prema istraživanju iz 2017. godine. Digitalna budućnost finansija i računovodstva u privrednim subjektima u Nemačkoj prema anketiranju iz 2019. godine se ogleda u mnogo većem korišćenju novih tehnologija. Očekuje se da će 83% anketiranih privrednih subjekata koristiti prepoznavanje dokumenata (*document recognition*), 74% će koristiti deljenje/obradu podataka direktno (*sharing/processing data directly*) i 70% platne transakcije (*payment transactions*).

SMART FINANSIJSKO IZVEŠTAVANJE I IFRS TAXONOMY

Digitalno računovodstvo se odnosi na formiranje, predstavljanje i prenos finansijskih podataka u elektronskom formatu. Komputeri i računovodstveni softveri transformisali su finansijsku industriju. Tehnološki napredak je povećao sposobnosti računovođa da brže i efikasnije tumače izveštaje i podatke nego ikada ranije. Najveće koristi digitalnog doba za produktivnost mogu se kate-

Digitalno računovodstvo obuhvata formiranje, prikazivanje i prenos finansijskih podataka u elektronskom formatu.

gorizovati u četiri grupe (načina). To su elektronsko poslovanje (*E-Business*), računarstvo u oblaku (*Cloud Computing*), ERP sistemi (*Enterprise Resource Planning*) i napredak digitalne tehnologije (*Digital Tehnology Advancements*) (16, 11).

Elektronski poslovni (*E-Business*) procesi omogućavaju članovima računovodstvenog tima da koordinišu aktivnosti za interno upravljanje i kombinuju informacije o privrednom subjektu sa podacima finansijskog stručnjaka pomoću digitalnih mreža. Aplikacije privrednog subjekta se mogu deliti putem internih i eksternih mreža koje se nazivaju *Intranets* i *Extranets*. Upotreba ovih tehnologija distribuirala informacije putem jedne pristupne tačke, poput veb-interfejsa, koristeći najviši dostupan nivo sigurnosnih standarda šifrovanja.

Cloud Computing Softver kao usluga (Saas) pruža srž iskustva u kompjuterskom oblaku. Sve više privrednih subjeckata stvara prilagođene platforme za olakšavanje pristupa podacima putem svih vrsta mobilnih uređaja. Mogućnost pristupa informacijama u bilo koje vreme sa bilo kog mesta sada je imperativ savremenog poslovnog okruženja.

Enterprise Resource Planning – ERP sistemi su softverski programi koji dovode različita odeljenja u privrednom subjektu u isto saradničko okruženje. Oni pružaju informacije od različitih grupa i podržavaju aktivnosti sa više lokacija. Podacima se pristupa kroz centralnu bazu podataka i dele se iz različitih poslovnih funkcija, kao što su računovodstvo, finansijske, marketing, ljudski resursi i proizvodnja. *ERP* poboljšava poslovne performanse omogućavajući menadžmentu da dobije punih 360 stepeni uvida u to kako privredni subjekt posluje u realnom vremenu. Ovo je ogromna prednost u sposobnosti donošenja glavnih poslovnih odluka sa povećanom tačnošću, pouzdanošću i brzinom.

Prirodu digitalnih računovodstvenih sistema karakterišu lako dostupni podaci, usled korišćenja integrisanih sistema, izveštavanja u realnom vremenu i stalnog razvoja. Nove tehnologije u digitalnom računovodstvu dizajnirane su tako da ispune ogroman pritisak na „podatke na zahtev“. Pametni telefoni, aplikacije i društveni mediji su primarni nosioci ovog procesa. Stalni napredak omogućava finansijskim profesionalcima da provode više vremena savetujući klijente i pomažući im u razvoju strategija nego da jednostavno generišu finansijske izveštaje.

IFRS Taxonomy predstavlja skup standarda i tehnologija, uključujući *IFRS* i uz korišćenje *XBRL (eXtensible Business Reporting Language)* (28, 5). *IFRS Taxonomy* (MSFI taksonomija) je rečnik digitalnih oznaka. Na taj način se formalizuje i strukturira izveštavanje i obelodanjivanje na osnovu *IFRS standarda*, što čini suštinski mehanizam potreban za kreiranje digitalnih korporativnih izveštaja (11, 1).

Evropska agencija za hartije od vrednosti i tržišta (*European Securities and Markets Authority – ESMA*) je 2016. godine objavila

Digitalno računovodstvo karakteriše izveštavanje u realnom vremenu

da će kompanije koje se kotiraju na tržištu kapitala EU korporativne izveštaje od januara 2020. godine digitalizovati, korišćenjem MSFI taksonomije (4, 1). Godišnji finansijski izveštaji za 2020. godinu navedenih kompanija, koji će biti objavljeni u 2021. godini, imaju veću transparentnost i poboljšanu pristupačnost korisnicima, s obzirom da će biti na svim službenim jezicima EU. Evropski jedinstveni elektronski format (The European Single Electronic Format – ESEF) je format elektronskog korporativnog godišnjeg izveštavanja za učesnike tržišta kapitala EU, koji počinje sa primenom za godišnje finansijske izveštaje od 2020. godine (3, 1). ESMA je pripremila ESEF-ov Priručnik za izveštavanje – ESEF Reporting Manual, Preparation of Annual Financial Reports in Inline XBRL (5, 1) i ESEF taksonomske datoteke (ESEF Taxonomy), (6, 1) radi pomoći kompanijama u njihovoj primeni. Navedena dokumenta doprinose digitalizaciji korporativnog godišnjeg finansijskog izveštavanja u skladu sa Talinskom deklaracijom o e-upravi (Tallinn Ministerial Declaration on eGovernment). Talinsku deklaraciju o e-upravi 2017. godine su potpisali ministri zemalja članica EU i zemalja slobodne trgovine (European Free Trade Association – EFTA) u okviru Konferencije ministara o e-upravi (2, 1).

Global LEI Foundation (9, 1) je pripremila godišnji finansijski izveštaj za 2019. godinu u elektronskom obliku na osnovu zahteva sadržanih u Delegiranoj uredbi Komisije (EU) 2019/815 (7, 1), uzimajući u obzir smernice koje ESMA daje u Priručniku za izveštavanje ESEF-a.

Digitalno korporativno finansijsko izveštavanje zasnovano na XBLR predstavlja prošireni jezik poslovnog izveštavanja (eXtensible Business Reporting Language), koji je globalni okvir za razmenu poslovnih informacija i dostupan je svima. Nekada su finansijski izveštaji bili čitljivi samo od strane ljudi, ali postaju i ljudski i mašinski (elektronski) čitljivi (10, 1).

Očekivani rezultati digitalizacije računovodstva za smart korporativno godišnje finansijsko izveštavanje su: povećanje produktivnosti rada, ubrzanje ekonomskog razvoja, poboljšanje konkurentnosti privrednog subjekta, upravljanje ekonomskim procesima privrednog subjekta, uključujući menadžerske aktivnosti upravljanja finansijskim rezultatom, upravljanje finansijskim rizicima poslovanja. Za uspešan razvoj digitalnog računovodstva na nacionalnom nivou, potrebno je stvoriti osnovne uslove: prisustvo superkonkurentnog okruženja, razvijenu infrastrukturu, okruženje pogodno za razvoj tehnologije i digitalnih platformi, sajber-sigurnost (syber-security), regulatorni okvir, kvalifikovano osoblje.

Za uspešan razvoj digitalnog računovodstva treba stvoriti uslove na nacionalnom nivou

Proces digitalizacije u računovodstvu u pravcu smart finansijskog izveštavanja privrednih društava daje sledeće imperATIVE:

- digitalizacija je proces u koji se privredni subjekti moraju uključiti,
- prihvatanje digitalne budućnosti (ne samo kroz skup aplikacija nego i njihovo kreiranje),

- zajednički rad računovodstvenog tima je srž računovodstvene transformacije koja zahteva veštine i znanja izvan tradicionalnih (1, 48).

Savremeni finansijski profesionalci uvek su u potrazi za alatima i tehnologijama koji će njihovo operativno upravljanje učiniti efikasnijim, pružiti veću vrednost i povećati produktivnost. U nastavku je navedeno pet prednosti upotrebe *smart* tehnologija za bolje finansijske performanse:

- efikasniji procesi izveštavanja,
- pristup podacima u pokretu,
- takmičenje sa gigantima industrije kojoj pripada privredni subjekt,
- primena veštačke inteligencije za povećanu produktivnost,
- korišćenje prediktivne analitike za finansijsku analizu. (21, 1).

U računovodstvenoj profesiji se tokom nekoliko godina intenzivno koriste različite *smart tehnologije koje doprinose kvalitetnijem korporativnom izveštavanju, kao što su: računovodstveni softveri, softveri za poreske obračune, softverski podržane tehnike revizije finansijskih izveštaja, integrisani informacioni sistemi, finansijske baze podataka, prošireni jezici poslovnog izveštavanja, cloud računovodstvo, blockchain računovodstvene tehnologije. Zbog toga je razvoj relevantnih znanja i veština sastavni deo primene digitalnog računovodstva za kvalitetno smart finansijsko izveštavanje.*

ZAKLJUČAK

Privredni subjekti, u skladu sa propisanom regulativom iz oblasti digitalizacije finansijskog izveštavanja, ulažu znatna sredstva u razvoj računovodstvenih informacionih sistema, u cilju primene i osmišljavanja inovativnih načina prezentacije finansijskih informacija. Koraci koje treba preduzeti u pravcu povećanja digitalne konkurentnosti privrednih subjekata su:

- povećati primenu *ICT* kako u velikim, tako i u malim i srednjim privrednim subjektima (MSP), da bi oni transformisali svoje poslovanje u pravcu povećanja produktivnosti i konkurentnosti,
- izgraditi preduzetničku digitalnu kulturu, kroz promovisanje digitalnih preduzetnika u društvu,
- posvetiti pažnju obrazovanju u oblasti *ICT*,
- povećati investicije u razvoj *ICT* u svim fazama razvoja privrednih subjekata,
- razvijati digitalno podržan tržišni ambijent, kroz razvijanje ponude i tražnje digitalnih tehnologija.

Glavna hipoteza od koje se u radu pošlo je potvrđena i odno-

si se na konstataciju da digitalno računovodstvo postaje temelj za kvalitetno *smart* finansijsko izveštavanje privrednih subjekata. Mnogi računovodstveni procesi već se obavljaju primenu veštačke inteligencije (*artificial intelligence*), poput upravljanja troškovima, potraživanjima i plaćanjima, upravljanja rizicima, i drugim aktivnostima prema potrebama menadžmenta i regulatornih tela na nacionalnom nivou u funkciji e-uprave. Nadalje slede promene u *poslovima budućnosti u računovodstvenoj profesiji, ali uloga računovodstvenih i revizorskih timova ostaće važna, sa novim znanjima i veštinama usklađenim sa digitalnom transformacijom poslovanja.*

Ovaj rad šalje poruku neophodnosti inoviranja IT znanja i veština profesionalaca u računovodstvu i reviziji, s obzirom na poslovno okruženje koje se digitalno brzo menja. Preporučena dalja istraživanja na osnovu ovog rada se odnose na pozicioniranost pojedinih segmenata digitalnog računovodstva u doprinosu kvalitetu smart finansijskog izveštavanja za savremeno poslovno okruženje.

LITERATURA

1. ACCA, (2020), The digital accountant: Digital skills in a transformed world, https://www.accaglobal.com/gb/en/professional-insights/technology/The_Digital_Accountant.html, pristupljeno: 27.01.2021.
2. CEF Digital, (2019), Tallinn Ministerial Declaration on eGovernment, <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/2017/10/12/Tallinn+Ministerial+Declaration+on+eGovernment>, pristupljeno: 27.01.2021.
3. ESMA, (2013), European Single Electronic Format, <https://www.esma.europa.eu/policy-activities/corporate-disclosure/european-single-electronic-format>, pristupljeno: 27.01.2021.
4. ESMA, (2016), ESMA proposes new digital format for issuers' financial reporting, <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-proposes-new-digital-format-issuers%E2%80%99-financial-reporting>, pristupljeno: 05.01.2021.
5. ESMA, (2020), ESEF Reporting Manual, Preparation of Annual Financial Reports in Inline XBRL, https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-60-254_eseef_reporting_manual.pdf.pdf, pristupljeno: 27.01.2021.
6. ESEF, (2017), ESEF Taxonomy 2017, <https://www.esma.europa.eu/eseftaxonomy-2017>, pristupljeno: 27.01.2021.
7. EUR-Lex, (2018), Commission Delegated Regulation (EU) 2019/815, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A02019R0815-20190529>, pristupljeno: 30.01.2021.
8. Dmitrović, V., Benković, S., Spasenić, Ž., (2019), Digitalno okruženje kao izazov računovodstvu, Zbornik radova –XII Skup privrednika i naučnika, SPIN 19 – Lin transformacija i digitalizacija privrede Srbije, Beograd, 7-8. novembar 2019, 526-533.
9. GLEIF, (2020), GLEIF Annual Report, <https://www.gleif.org/en/about/governance/annual-report>, pristupljeno: 27.01.2021.
10. Hoffman, C., (2017), Accounting and auditing in the digital age, <http://xbrlsite.azurewebsites.net/2017/Library/AccountingAndAuditingInTheDigitalAge.pdf>, pristupljeno: 05.01.2021.
11. IFRS, (2020) IFRS Taxonomy, <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-taxonomy/>, pristupljeno: 05.01.2021.

CHALLENGES OF ACCOUNTING IN THE MODERN DIGITAL ENVIRONMENT

SUMMARY

Key words: digital accounting, smart financial reporting, IFRS Taxonomy,.

This paper discusses the implications of the accounting profession in the context of digitalization and smart financial reporting. The importance of digital transformation of accounting and auditing teams in the direction of using digital technologies and professional skills for compiling and disclosing smart financial reports of economic entities is emphasized. In this context, the paper lists the skills and knowledge that should be improved by accounting professionals for new sophisticated accounting information systems. The paper concludes that the application of digital accounting will enable the improvement of financial reporting of economic entities at the national and global level.

12. KPMG, (2019), Digitalization in Accounting, <https://hub.kpmg.de/digitalization-in-accounting-2019>, pristupljeno: 05.01.2021.
13. KPMG, (2019a), Digitalization in Accounting 2019 study, https://hub.kpmg.de/hubfs/LandingPages-PDF/KPMG_Studie_Digitalisierung_ReWe_EN_BF_sec.pdf?utm_campaign=Digitalization%20in%20Accounting%202019&utm_medium=email&_hsmt=78361960&hsenc=p2ANqtz-9tnz3BNHcMBBnnZo2Kx55z5lduk58B0gBamV1DIH0vc4q4lj5NdFnQ86xdC2-4AcQY5WcudDTNGL2musDS4F522fVhMw&utm_content=78361960&utm_source=hs_automation, pristupljeno: 05.01.2021.
14. Kruskopf, S., Lobbas, C., Meinander, H., Söderling, K., Eds. Martikainen M. and Lehner O.M., (2019), Digital Accounting: Opportunities, Threats and the Human Factor. *ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives*, 8(2019) Special Issue Digital Accounting, 1-15.
15. Lehner, O., Leitner-Hanetseder, S., Eisl, C., (2019), Editorial: The Whatness of Digital Accounting: Status Quo and Ways to Move Forward. *ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives*, 8 (2019) Special Issue Digital Accounting, 1-X
16. Pacific Crest Group, (2021), Evolution of Digital Accounting, <https://www.pcg-services.com/evolution-digital-accounting/>, pristupljeno: 05.02.2021.
17. Polić, S., (2011), Kvalitet finansijskog izveštavanja u digitalnom okruženju, Zbornik radova 42. simpozijuma – Kvalitet finansijskog izveštavanja – izazovi, perspektive i ograničenja, Zlatibor, 26-28. maj 2011, 267-296.
18. PWC, (2019), Digitalisierung im Finanz – und Rechnungswesen 2019 – und was sie für die Abschluss-prüfung bedeutet, <https://www.pwc.de/de/digitale-abschlusspruefung/pwc-befragung-digitalisierung-im-finanz-und-rechnungswesen-2019.pdf>, pristupljeno: 05.02.2021.
19. PWC, (2019a), Finance is becoming increasingly digital, <https://www.pwc.de/en/rechnungslegung-berichterstattung-pruefung/digitalisation-in-finance-and-accounting-2019.html>, pristupljeno: 05.02.2021.
20. Shumeyko, M. V., G. V. Sagamonova, and E. V. Sagamonova, (2019), Informational platform of the digital accounting, IOP Conference Series: Materials Science and Engineering. IOP Publishing, Vol. 698. No. 7.
21. Small Business Technology, (2020), 5 Benefits of Using Smart Technologies in Financial Operations, <https://www.smallbiztechnology.com/archive/2020/08/5-benefits-of-using-smart-technologies-in-financial-operations.html/#.YDqzenko-Mp>, pristupljeno: 05.02.2021.
22. Smart Accounting, (2021), Our Services, <http://smartaccountingonline.com/#>, pristupljeno: 05.02.2021.
23. Spalević, Ž., Vičentijević, K., (2018), Pravni i računovodstveni izazovi detekcije prevara u primeni elektronskih faktura, *Bezbednost, LX* (2): 101-119.
24. Spalević, Ž., Vičentijević, K., Ateljević, M., (2018a), Pravno-ekonomska analiza stepena razvoja digitalne ekonomije, *Trendovi u poslovanju, VI* (11) -1: 29-37.
25. Spalević, Ž., Vičentijević, K., Jerotijević, D., (2018b), Harmonizacija domaćeg zakonodavstva o elektronskom vremenskom žigu sa pravom EU, *Evropsko zakonodavstvo, XVII* (65): 137-149.
26. Spalević, Ž., Vičentijević, K., Jerotijević, Z., (2018c), Primena elektronskog dokumenta u poslovnoj praksi, *Evropsko zakonodavstvo, XVIII*, (67): 81-93.
27. Spalević, Ž., Vičentijević, K., Pellicciari, I., (2018d), Pravni aspekti i ekonomski efekti digitalnog potpisa u E-upravi, Zbornik radova „Sinergija“, XIX Međunarodni naučni skup: str.125-130.
28. Troshani, I., Locke, J., Rowbottom, N., (2019), Transformation of accounting through digital standardisation – Tracing the construction of the IFRS Taxonomy, *Accounting, Auditing & Accountability Journal* Vol. 32 No. 1, pp. 133-162.